

Nr 165.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 5 och 6 §§ lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension, m. m.; given Stockholms slott den 24 februari 1933.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 5 och 6 §§ lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension,

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 2, 5 och 6 §§ lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension.¹

Härigenom förordnas, att 2, 5 och 6 §§ lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension skola i nedan angivna delar hava följande ändrade lydelse:

2 §.

Denna lag — — — stadgat.

I fråga om pension i vissa fall åt tjänst innehavare, som vid kommunal mellanskolas ombildning till allmänt läroverk överflyttas till läroverket, så ock i fråga om pension åt distriktsveterinär, vilken till följd av statens övertagande av distriktsveterinärväsendet övergått i statens tjänst, är likaledes särskilt stadgat.

5 §.

Rätt att komma i åtnjutande av hel pension inträder:

för manlig — — — tjänstår;

för kvinnlig — — — tjänstår;

dock att sådan rätt inträder:

a) för kvinnlig — — — tjänstår;

b) för yrkesinspektris — — — tjänstår;

c) för tjänsteman — — — tjänstår;

d) för provinsialläkare — — — tjänstår;

e) för fyringenjör — — — tjänstår;

f) för förste — — — tjänstår;

g) för yrkesinspektör, skogs- och flottledsinspektör samt yrkesinspektörsassistent ävensom underinspektör inom yrkesinspektionen, för bergmästare, gruvingenjör, sprängämnesinspektören och statsinspektör över elektriska starkströmsanläggningar, för chefen för statens provningsanstalt samt avdelningschef och förste avdelningsingenjör vid anstalten, för lärare vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, tekniska högskolan, gymnastiska centralinstitutet, farmaceutiska institutet, tand-

¹ Senaste lydelse se beträffande 2 § 1929: 152, 5 § g) 1932: 258, 5 § h) 1925: 276, 5 § i) 1930: 182 samt 6 § sista stycket 1932: 258.

läkarinstitutet, undervisningsanstalterna för barnmorskor, veterinärintitutet, Chalmers tekniska institut, fria konsternas akademi, musikaliska akademiens konservatorium, skogshögskolan, lantbrukshögskolan samt lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp, för folkskolinspektör, för nomadskolinspektören, för avdelningsföreståndare och överassistent vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, för avdelningsföreståndare vid statens växtskyddsanstalt och vid statens skogsförsöksanstalt, föreståndare för statens centrala frökontrollanstalt ävensom för statskonsulenter i olika grenar av lanthushållningen samt länsveterinärer: vid sextiofem levnads- och tjugufem tjänstår;

h) för rektorer och lektorer vid tekniska fackskolor, tekniska gymnasier och tekniska elementarskolor, för manlig rektor vid vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte samt för distriktsveterinärer: vid sextiofem levnads- och trettio tjänstår;

i) för läkare vid statens anstalter för sinnessjuka eller vid centralfängelsets å Långholmen sinnessjukavdelning, rektorer och ämneslärare vid allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna samt annan övningslärare vid sådan läroanstalt än de under e) särskilt angivna, rektorer vid institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas, förskolan för blindas i Växjö samt hantverksskolan i Kristinehamn för blindas ävensom för lärare vid skeppsgosseskola: vid sextiofem levnads- och trettiofem tjänstår;

k) för den — — — tjänstår;

l) för chefen — — — styrelse;

m) för lantbruksinspektör — — — tjänstår.

6 §.

Skyldighet att från tjänsten avgå inträder:

a) för innehavare — — — oförmögen;

b) för annan — — — år;

c) för tjänstinnehavare — — — oförmögen;

d) för tjänstinnehavare — — — tjänstgöring.

Befinnes tjänstinnehavare vara av sjukdom eller minskad arbetsförmåga urståndsatt att på tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänståligganden, och har sådan tjänstinnehavare tillika antingen, där enligt 5 § rätt till hel pension inträder vid sextiosju levnadsår, uppnått en levnadsålder av minst sextiofem år, eller, där enligt samma paragraf rätt till hel pension inträder vid sextiotvå år eller fråga är om läkare vid statens anstalter för sinnessjuka eller vid centralfängelsets å Långholmen sinnessjukavdelning eller förste provinsialläkare, som tillika är provinsialläkare, uppnått en levnadsålder av minst sextio år, eller, där fråga är om uppsyningsman, maskinist, förste förman eller förman vid statens uppfostringsanstalt å Bona, husfader, maskinist, förste förman eller förman vid statens alkoholistanstalt å Venngarn, skogsförvaltare vid univer-

sitetet i Uppsala, assistent hos honom eller skogvaktare vid nämnda universitet, tjänstinnehavare inom den förvaltande eller bevakande personalen vid skogsstaten, föreståndare eller skogsrättare vid statens skogsskolor, eller de tjänstemän vid tullverket, lots- och fyrstaten, rikets allmänna kartverk och sjökarteverket, för vilka bestämmelserna i 5 § k) gälla, uppnått en levnadsålder av minst sextiotre år, eller ock, där fråga är om yrkesinspektris, yrkesinspektrisassistent, inspektris över sjuksköterskeväsendet, lotsförman eller lots, uppnått en levnadsålder av minst femtioåtta år, äge Konungen, uppå därom av vederbörande myndighet gjord framställning, förklara sådan tjänstinnehavare skyldig att från tjänsten avgå.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1934.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 februari 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, VANNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, frågor om vissa ändringar i 1907 års civila pensionslag m. m. samt anför därvid:

Vissa med distriktsveterinärväsendets förstatligande sammanhängande pensionsfrågor. Genom proposition den 10 februari 1933 (nr 153) har Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för jordbruksdepartementet framlagt förslag beträffande ordnandet av distriktsveterinärernas avlöningsförhållanden m. fl. spörsmål, vilka äga samband med det förstatligande av distriktsveterinärväsendet, som enligt beslut av 1931 års riksdag skall äga rum från och med den 1 januari 1934.

Chefen för jordbruksdepartementet har därvid redogjort för de förslag, jämväl med avseende å distriktsveterinärernas pensionering, vilka framställts av tillkallade sakkunniga för utredning i ämnet (1930 års distriktsveterinärlönesakkunniga), samt för innehållet dels i avgivna yttranden över sakkunnigförslaget, dels ock i vissa i samband med ärendets behandling ingivna framställningar. Jag hänvisar i nu angivna avseenden till nyssnämnda proposition.

Det förslag, som av chefen för jordbruksdepartementet framlagts beträffande distriktsveterinärernas avlöningsförhållanden efter övergång i statens tjänst, innebär, att distriktsveterinärerna skulle vara underkastade avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen, dock att i stället för en inplacering i den allmänna löneplanen skulle tillämpas en särskild löneplan, innefattande sju lönegrupper, å vilka distriktsveterinärtjänsterna skulle fördelas med hänsyn till tjänstgöringsdistriktens svårskötthet och storleken av den praktikinkomst, som inom distriktet kan påräknas. Det föreslagna avlöningsbeloppet inom lägsta lönegruppen sammanfaller med lönebeloppet för ortsgrupp A i 15:e lönegraden av den allmänna löneplanen.

Jag anhåller nu att få behandla de pensionsfrågor, till vilka i anledning av det framlagda förslaget i lönefrågan ståndpunkt bör tagas.

Därvid må till en början erinras, att distriktsveterinärernas pensionering för närvarande är genom landstingens medverkan ordnad i statens pensionsanstalt. Pensionsvillkoren äro reglerade genom bestämmelser i kap. V av anstaltens reglemente. Pensionsunderlaget utgör 3,500 kronor; genom pensionsförhöjning I enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer uppbringas beloppet av hel pension till 3,960 kronor. Pensionsåldern är 65 år, och för hel pension fordras 30 tjänstår.

Distriktsveterinärlönesakkunniga hava föreslagit, att pensioneringen av nuvarande innehavare av distriktsveterinärbefattningar fortfarande skulle ske under landstingens medverkan på sätt hittills ägt rum, men att staten skulle direkt omhänderhava pensioneringen av distriktsveterinärer, som utnämnas till sådan tjänst efter det staten övertagit distriktsveterinärorganisationen.

Under punkten 61 av nionde huvudtiteln i årets statsverksproposition har chefen för jordbruksdepartementet i samband med beräkning av anslag till distriktsveterinärväsendet uttalat sin huvudsakliga anslutning till detta förslag.

Även jag anser mig böra biträda vad sålunda föreslagits. Ett övertagande från statens sida av hela pensioneringskostnaden för den nuvarande distriktsveterinärkåren synes mig icke med fog kunna sättas i fråga, då landstingen förbundit sig att svara för distriktsveterinärernas pensionering och nu skulle befrias från samtliga avlöningskostnader. Att landstingen fortfarande skulle i oförminskad omfattning bestrida pensioneringskostnaden för nuvarande personal lärers också få anses hava varit en förutsättning för 1931 års riksdags beslut om distriktsveterinärväsendets förstatligande. Om däremot en distriktsveterinär, som före 1934 års ingång tillträtt sin befattning, sedermera erhåller transport till distrikt inom annat landstingsområde, synes det mig rimligt, att staten påtager sig den del av kostnaden för denne befattningshavares tjänstepensionering, vilken eljest skulle hava ålegat landstinget. Oavsett om landstinget eller staten svarar för huvudmannens kostnader för pensioneringen torde emellertid samtliga vid utgången av år 1933 i tjänst varande distriktsveterinärer böra med oförändrade villkor beträffande pensionsförmånerna kvarstå i statens pensionsanstalt i fråga om såväl tjänste- som familjepension.

Den, som första gången tillträder ordinarie distriktsveterinärbefattning efter den 31 december 1933 eller som efter nämnda tidpunkt övergår från länsveterinärbefattning till distriktsveterinärtjänst, bör däremot liksom civila befattningshavare i allmänhet i tjänstepensionshänseende vara underkastad civila pensionslagen samt för familjepension tillhöra civilstatens änke- och pupillkassa.

För genomförande av den sålunda föreslagna anordningen erfordras dels ändring i civila pensionslagens 2 § i syfte att från lagens tillämp-

ning undantaga nuvarande och före den 1 januari 1934 tillträdande innehavare av distriktsveterinärbefattningar — dessa skulle eljest med övergången till statstjänst automatiskt bliva underkastade lagens bestämmelser — dels ock utfärdande av särskilda föreskrifter i fråga om rätt till pension för sålunda undantagna befattningshavare.

Ändringen i pensionslagens 2 § synes lämpligen böra ske genom att till paragrafens andra stycke fogas ett tillägg av innehåll att i fråga om pension åt distriktsveterinär, som i samband med statens övertagande av distriktsveterinärväsendet övergått i statens tjänst, är särskilt stadgat. Ett motsvarande tillägg torde få göras till 1 § i kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension, vilken kungörelse enligt nuvarande lydelse eljest skulle automatiskt bliva tillämplig på alla distriktsveterinärbefattningar.

De särskilda pensionsbestämmelserna för nuvarande innehavare av distriktsveterinärbefattningar torde i anslutning till vad förut anförts böra erhålla i huvudsak följande innehåll: Distriktsveterinär, som i samband med statens övertagande av distriktsveterinärväsendet med ingången av år 1934 övergår i statens tjänst, tillhör, så länge han är innehavare av sådan befattning, i pensionshänseende fortfarande statens pensionsanstalt och är därvid underkastad de bestämmelser, vilka jämlikt reglementet för nämnda anstalt gälla för distriktsveterinär, som avlönas av landsting med bidrag av staten. Beträffande dylik befattningshavare fullgör vederbörande landsting fortfarande de skyldigheter i fråga om pensionsavgifters erläggande, vilka enligt reglementet ankomma på huvudmannen; dock att, där distriktsveterinär, varom här är fråga, efter nämnda tidpunkt tillträder dylik befattning med distrikt inom annat landstingsområde än det han förut tillhört, huvudmannens skyldigheter i berörda hänseende övertagas av staten. Beträffande fullgörandet av de skyldigheter, som enligt reglementet ankomma på huvudmannen, torde i övrigt böra lända till efter rättelse de föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

För distriktsveterinärer, å vilka civila pensionslagen erhåller tillämpning, erfordras fastställande av pensions- och tjänstålder. Anledning torde saknas att i dessa hänseenden meddela andra bestämmelser än dem, som gälla för distriktsveterinärer med delaktighet i statens pensionsanstalt, nämligen att pensionsåldern inträder vid 65 levnadsår samt att för hel pension fordras 30 tjänstår. Föreskrifter härutinnan torde böra införas under 5 § h) i lagen.

För sistberörda grupp av distriktsveterinärer måste därjämte pensionsunderlag och pensionsavgifter särskilt fastställas. Enligt förenämnda kungörelse den 29 juni 1921 (nr 456) gälla särskilda för de olika lönegraderna angivna underlag och avgiftsbelopp, men bestämmelserna här om bliva ej tillämpliga å distriktsveterinärerna, om dessa — såsom fö-

reslagits — icke inplaceras i lönegrad. Då distriktsveterinärernas löneförmåner avvägs med hänsyn till att de därjämte åtnjuta inkomst av praktik, torde vidare för dem — liksom för länsveterinärer, provinsialläkare, lantbruksingenjörer m. fl. tjänstemän i liknande ställning — böra fastställas högre pensionsunderlag än som svarar mot löneställningen. Distriktsveterinärlönesakkunniga hava föreslagit, att pensionsunderlagen skulle bestämmas till samma belopp, som gälla för befattningshavare i 21:a lönegraden inom allmänna civilförvaltningen. För manlig tjänstinnehavare skulle hel pension då utgöra 4,200 kronor. Såsom skäl för detta förslag har åberopats, att distriktsveterinärernas nuvarande pensionsunderlag med tillägg av pensionsförhöjning utgör 3,960 kronor och att en placering i pensionshänseende i 20:e lönegraden med pensionsunderlag av 3,924 kronor alltså skulle medföra minskning i nuvarande pensionsförmåner. De sakkunnigas förslag har, såsom framgår av propositionen nr 153, lämnats utan erinran av medicinalstyrelsen, statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd. För egen del har jag emellertid funnit det föreslagna pensionsunderlaget vara väl högt, särskilt i betraktande av att länsveterinärerna i pensionshänseende äro placerade endast en lönegrad högre eller i 22:a lönegraden med ett pensionsunderlag för manlig tjänstinnehavare av 4,476 kronor. Önskvärt hade varit att, efter närmare undersökning av såväl länsveterinärernas som distriktsveterinärernas totala inkomster av tjänsten, pensionsunderlagen kunnat på ett enhetligt sätt avvägas med hänsyn till förhållandet mellan den fasta lönen och praktikinkomsten. Då så icke kunnat ske, finner jag försiktigheten bjuda, att distriktsveterinärerna ungefärligen bibehållas vid nuvarande pensionsförmåner och således i detta avseende placeras något lägre än de sakkunniga ifrågasatt. Jag förordar, att för dem tillämpas de pensionsunderlag och de pensionsavgifter, som gälla för befattningshavare i 19:e lönegraden. Pensionsunderlaget skulle alltså för manlig tjänstinnehavare bliva 3,924 kronor. Skillnaden mellan detta belopp och nuvarande pensionsunderlag för distriktsveterinär är så obetydlig, att den synes mig icke behöva inverka på frågans avgörande.

Slutligen torde erfordras vissa bestämmelser i fråga om tillgodoräkande för statspension av tjänstetid såsom distriktsveterinär, anställd av landsting. Vid genomförande av den nyss ifrågasatta anordningen med bibehållande av delaktighet i statens pensionsanstalt för distriktsveterinär, som tillträtt tjänsten redan före 1934 års ingång, skulle visserligen eljest behövligen särskild föreskrift om rätt för sådan befattningshavare att för statspension tillgodoräkna tidigare tjänstetid i landstingsanställning bliva överflödig. Det torde emellertid kunna tänkas, att en eller annan befattningshavare, som erhåller distriktsveterinärtjänst efter den 31 december 1933 och alltså vinner pensionsrätt enligt civila pensionslagen, tidigare haft anställning såsom distriktsveterinär, till vilken hänsyn bör tagas vid pensionsbestämmande. Vidare torde i detta sammanhang erfordras bestämmelser rörande rätt för länsveterinär till

tjänstårsberäkning för föregående anställningstid såsom distriktsveterinär. Givetvis bör den, som efter den 31 december 1933 befordras till länsveterinär, för erhållande av pension i sådan egenskap få tillgodoräkna sig tjänstår såsom distriktsveterinär även under anställning i landstings-tjänst. Emellertid torde med hänsyn till föreliggande förhållanden billigheten fordra, att även dessförinnan utnämnd länsveterinär får tillgodoräkna föregående tjänstetid såsom distriktsveterinär. Såsom framgår av förenämnda proposition nr 153, har svenska länsveterinärföreningen gjort framställning om sådan förmån, och i avgivet utlåtande har statskontoret i princip ställt sig välvilligt till förslaget härom. Vid avvägningen av en dylik rätt till tjänstårsberäkning torde man emellertid — i viss mån i anslutning till vad statskontoret i nämnda utlåtande anfört — böra göra åtskillnad mellan å ena sidan tjänstetid, för vilken befattningshavares tjänstepensionsavgift erlagts till statens pensionsanstalt, och å andra sidan tjänstetid, för vilken sådan avgift ej blivit erlagd. Förstnämnda tjänstetid bör i sin helhet få räknas lika med tjänstår i statens tjänst, medan däremot tjänstetid av senare slaget bör få tillgodoräknas allenast till två tredjedelar.

De närmare bestämmelser, vilka — utöver oförmälda ändringar i civila pensionslagen — erfordras för genomförande av vad jag här i skilda hänseenden förordat, torde få utfärdas av Kungl. Maj:t.

I detta sammanhang må framhållas, att det givetvis i anledning av den utvidgade rätt till tjänstårsberäkning för länsveterinärer, som kommer att följa med distriktsveterinärorganisationens förstatligande, kunde ifrågasättas att vidtaga höjning av det för hel pension erforderliga antalet tjänstår för länsveterinär. Jag har emellertid ansett frågan härom kunna anstå i avvaktan på en blivande revision av pensionslagstiftningen, varvid en enhetlig avvägning av pensions- och tjänstålder för befattningshavare i statens tjänst torde få äga rum.

Pensions- och tjänstålder för överläkare vid centralfängelsets å Långholmen sinnessjukavdelning. Under punkten 32 av andra huvudtiteln i årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t framlagt förslag bland annat om uppförande å ordinarie stat av en överläkarbefattning vid centralfängelsets å Långholmen sinnessjukavdelning. För innehavare av denna befattning torde böra gälla samma pensions- och tjänstålder — respektive 65 och 33 år — som är stadgad för läkare vid statens anstalter för sinnessjuka. Härför erforderliga ändringar torde böra vidtagas i 5 § i) och 6 § sista stycket av civila pensionslagen.

Ändrad benämning å lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp. Vid bifall till vad Kungl. Maj:t under punkterna 21 och 22 av nionde huvudtiteln i årets statsverksproposition föreslagit kommer lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp att från och med den 1 november 1933 benämnas lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp. Härav föranledd ändring torde böra vidtagas under g) i 5 § av civila pensionslagen.

Föredragande departementschefen uppläser härefter ett i enlighet med vad förut anförts upprättat *förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 5 och 6 §§ lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension* samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte *ej mindre förelägga riksdagen berörda förslag till antagande, än även föreslå riksdagen att*

dels föreskriva, att distriktsveterinär, som till följd av statens övertagande av distriktsveterinärväsendet med ingången av år 1934 övergår i statens tjänst, skall, så länge han kvarstår i sådan befattning, i pensions-hänseende fortfarande tillhöra statens pensionsanstalt, varvid skola i huvudsak iakttagas av mig i det föregående förordade grunder;

dels besluta, att för distriktsveterinär, å vilken lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) om civila tjänst innehavares rätt till pension erhåller tillämpning, skola gälla det pensionsunderlag och den pensionsavgift, som enligt kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension tillämpas för befattningshavare i 19:e lönegraden;

dels ock förklara, att för länsveterinär samt för distriktsveterinär, å vilken lagen om civila tjänst innehavares rätt till pension erhåller tillämpning, skall i fråga om tjänstårsberäkning för erhållande av pension gälla, att tjänstetid i av landsting avlönad befattning såsom distriktsveterinär tillgodoräknas i dess helhet, om tjänstepensionsavgift av befattningshavaren för nämnda tid erlagts till statens pensionsanstalt, men eljest med två tredjedelar.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Elis Lindahl.